7212

СТАТУТЪ

И ПРОГРАМА

РУСЬКОЙ ХЛѢБОРОБСКОЙ (ЗЕМЛЕДѢЛСЬКОЙ) ПАРТІИ.

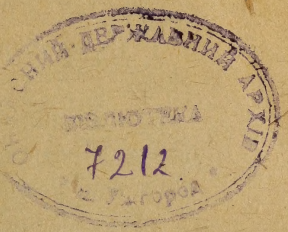

I.

Назва партіи:

„Руська хлѣборобска (земледѣльска) партія“

II.

Осѣдокъ партіи:

Ужгородъ.

III.

Цѣль партіи:

Путемъ якъ найширшой автономіи обезпечити и оборонити народнѣ (національнѣ), господарскѣ, културнѣ и политичнѣ интересы подкарпатського руського народа.

IV.

Програма партіи.

(Что хоче партія?)

1. Въ державно-правныхъ справахъ (дѣлахъ):

а) Соединити въ одну краеву цѣлость всѣхъ Русиновъ, котрѣ живуть подъ Карпатами одъ Попрада до Тисы.

б) Обезпечити чимъ красшу будущность Подкарпатскихъ русиновъ въ союзѣ зъ своими славянскими братями въ демократичной Чехословенской Републицѣ.

в) Здобыти и обезпечити якъ найширшу автономію (самоуправу) Подкарпатской Руси.

Иншими словами, чтобы жителѣ Подкарпатской Руси на сей своей земли сами собѣ порядки чинили, сами собѣ права и законы установляли.

г) Обезпечити мирное сожитіе разныхъ въ Подкарпатской Руси живучихъ народныхъ меньшостей и вѣроисповѣданій признаючи права меньшостей въ культурѣ и мѣстной администраціи.

Иншими словами змагати ся, чтобы всѣ люде ци русинъ, ци мадяръ, ци жидъ жили тутъ якъ братя, въ любви, въ чести и згодѣ та честовали языкъ и вѣру и найменьшого народа.

д) Признати и хоронити повну свободу совѣсти, вѣры и церковной автономіи.

Се значить, чтобы кождый тоту вѣру державъ яку самъ любить, обы никого непримушовати на одну, або другу вѣру тай обы кожда вѣра у церковныхъ дѣлахъ сама собою управляла та порядки собѣ робила.

е) усунути (скасовати) коблину - роковину и денники.

же) забезпечити загальное, ровное, тайное и безпосередное право голосованя до сойму, до парламенту, до сенату та иншихъ громадскихъ выборовъ для обохъ половъ съ пропорціональнымъ голосованьемъ.

Голосъ мае дати кождый въ томъ селѣ, где онъ жие.

Се значить, чтобы кождый дорослый человѣкъ (мужчина такъ якъ женщина) мали голосъ, коли пословъ, або урядниковъ вы-

бирають да чтобы голосовати тайно, обы никто не знавъ на кого данный голосъ а кожда партія за тымъ мала пословъ, колько голосôвъ дали на еѣ кандидаты.

з) Перевести и забезпечити практичну, справедливу и дешеву (туню) администрацію такимъ способомъ, чтобы чимъ больше справъ судовыхъ и администраційныхъ было передано самимъ горожанамъ (людямъ) та скасовати бюрократизмъ.

Иншими словами такий ладъ завести, обы урядниковъ было мало, а въ урядахъ всякое дѣло кончило ся скоро и просто.

и) Скасовати всяки класовѣ привилегіи.

Значить се, обысме были всѣ однаки, обы дакто не мавъ больше права изза того, что онъ е дворянского (немешского) роду, або сынъ якого богача ци тамъ якого высшого урядника и такъ дале.

2. *Въ громадскихъ справахъ.*

домагатися, чтобы кожда громада (городъ — варошъ або село) мала самоуправу у своемъ мѣстномъ житю.

3. *Въ справахъ просвѣты.*

а) Розвивати нашъ матерный руськый языкъ, котрый мае быти языкомъ школы и урядовъ;

б) розвити нашу народну культуру;

в) обезпечити свободу науки, печати, сходовъ, товариствъ и собраній.

Свобода науки, что у школахъ и по за школы можъ учити правду; свобода печати, что можъ правду писати въ новинкахъ хоть про кого, а свобода сходовъ и собраній, что люде можуть зойтися, порадитися та заосновати собѣ товариства.

г) Домагатися загального, обовязкового и безплатного школованя.

4. *Въ справахъ земельныхъ.*

а) Перевести справедливу и для народа выгодну (хосновиту) земельну реформу.

Зъ великыхъ земельныхъ маетковъ, что суть высше сто морговъ (югровъ, кобликовъ, голдовъ) маеся роздѣлити безземельнымъ и малоземельнымъ хлѣборобамъ по цѣнѣ

спередвоенныхъ часовъ, або за инакшу низьку цѣну.

б) Отъ народа беззаконно и несправедливо взятѣ землѣ мають ся безплатно вернути народови.

5. *Въ экономичныхъ (господарськихъ газдовскихъ) справахъ.*

а) Розвивати хлѣборобство та черезъ сесе подняти Подкарпатськихъ русиновъ до можливого найвысшой степени добробыта. Въ той цѣли основати въ кождомъ селѣ кредитовѣ (позычковѣ), торговельнѣ и господарскѣ сполки, поставити практичнѣ господарскѣ ремеселскѣ и торговельнѣ школы, устроевати курсы та черезъ регулацію рѣкъ и меліорацію (поправу землѣ) постаратися, чтобы кождый кавалокъ землѣ бывъ чимъ лѣпше обробленый.

б) Пасовиска и полонины мають быти справедливо зарядженѣ, чтобы народъ могъ ѣхъ дешево (туньо) уживати до выпасу худобы;

в) домагатися, чтобы кождое село, где е державный (кинчтарскій) або великопанскій лѣсъ, могло мати свой лѣсъ.

г) Зъ державныхъ (кинчтарскихъ) лѣсовъ приступнѣ мѣста маються передати громадамъ на лѣсъ, або пасовиско, або роздѣлити безземельнымъ и малоземельнымъ хлѣборобамъ зовсѣмъ безплатно.

д) Жадае партія, чтобы можъ садити доганъ (тютюнъ) за малу оплату (дань).

е) Розвити садовництво и пасѣчництво (пчолництво).

ж) Домагатися реформы права польованя (вадаски) для корысти селянъ, чтобы дичина шкоды людямъ не робила.

з) Старатися про новѣ желѣзницѣ и добрѣ пути (дороги);

и) обезпечити справедливый роздѣлъ средствъ поживы, одежи и иншихъ до житя неотмѣнно потребныхъ рѣчей черезъ довѣренныхъ людей.

к) Старатися о чимъ скоршу замѣну кольковаными (штемпльованыхъ) и не кольковаными грошей на чехословацкѣ, чтобы охоронити бѣдныхъ людей передъ вызискомъ.

л) Старатися, чтобы корчмы и трафики придѣляли (давали) найбольше потребующимъ. Першенство мають достати нашѣ калѣки (инвалиды) та вдовы и сироты у войнѣ помершихъ и затраченыхъ вояковъ.

м) Заосновати Краевый Подкарпатскій Банкъ.

н) Боротися противъ покутныхъ торговниковъ, лихварьовъ и иншихъ, что вызискують народъ та спричинюють дорожню.

о) Старатися дальше про выкорыстанье (выхосновань) водныхъ силъ въ промысловыхъ цѣляхъ, примѣромъ для електрификаціи та чтобы зробити електрику державнымъ монополомъ.

п) Жадати, чтобы держава постаралася про безплатнѣ лѣкари и лѣки для убогихъ (худобнихъ) та чтобы подала санитарну и агрономичну помочъ особливо въ случаяхъ заразъ або иншого нещастя (огня, граду).

6. *Въ роботничихъ справахъ.*

а) Полѣпшити матеріальное, здоровное и духовое положеніе земельныхъ и промысло-

выхъ роботниковъ та усунути всякого вызыску роботы и роботника.

б) Забезпечити 8 годинный (часовый) робочій часъ для фабричныхъ и промысловыхъ роботниковъ и заборонити тяжку и ночну роботу для женщинъ и дѣтей до 16-го року житя.

в) Домагатися повного права экономычной, просвѣтной и политичной организаціи для роботниковъ.

г) Жадати, чтобы держава постаралася обы народъ могъ дома роботы достати и не потребовавъ вывандровати для заробку у чужій свѣтъ.

7. *Въ финансовыхъ справахъ*

стоить партія на грунтѣ прогрессивного податкованя. Примѣромъ коли дахто мае 5000 К доходку на рокъ а другій десять разъ только та тотъ что десять разъ только мае не десять разъ только порціи мае платити, але напримѣръ 15, або двадцать разъ только.

Отъ рѣчей роскоши (парады) маеся платити высока дань, а отъ того что неотмѣнно нужно до житя (пожива, одежа, обувь) або ніяка, або дуже мала

V.

1. Члены партіи.

Членомъ партіи може бути каждый горожанинъ и горожанка Подкарпатской Руси и Чехословенской републики, если мае заповненыхъ 20 роковъ, мае право горожанства та выдѣломъ пріймеся до партіи.

VI.

2. Права и обовязки (повинности) членовъ.

Кождый членъ мае въ партіи однакѣ права и то: може промовляти на всѣхъ зборахъ и сходахъ партіи, выбирати управу партійну тай быти выбранымъ до управы.

Кождый членъ мае повиноватися постановамъ загальныхъ зборовъ, або управѣ та взяти участь на выборахъ пословъ и сенаторовъ.

VII.

Дѣяльность партіи. Управа.

1. Партія може въ кождомъ селѣ з'организовати партійну групу та политичнѣ вѣча (зборы, соборы, собранія) скликати.

Група може собі выбрати мѣстну (мѣсцеву) управу и то: предсѣдателя, секретаря, касіера, контролора и 10 членову раду.

Предсѣдатель стараеся о вѣчахъ (зборахъ) и всѣхъ справахъ (дѣлахъ) мѣсцевой групы и веде зборы, сходины и засѣданія. Секретарь пише протоколы, съ предсѣдателемъ полагоджуе и подписуе всѣ письма мѣсцевой групы. Касіеръ веде рахунки мѣсцевой групы. Контролоръ (надзиратель) проводитъ постоянный надзоръ у всѣхъ грошевыхъ дѣлахъ групы.

2. Мѣсцевѣ групы кождого округа объединаються въ окружну организацію.

На зборахъ окружной организаціи мають право участвовати по два отпоручники изъ кождой мѣсцевой групы и для полагоджованя справъ выбирають *окружну управу*: предсѣдателя, секретаря, касіера, контролора и 20 членовъ, котра тоты права мае для округа, якъ мѣсцева управа на село.

3. На загальныхъ зборахъ партіи беруть участь съ рѣшаючимъ голосомъ члены управъ мѣсцевыхъ групъ и окружныхъ организацій и выбирають ширшу *головну управу партіи*: одного предсѣдателя, трьохъ заступниковъ,

одного секретаря, одного касіера, 2 контролоры и 40 членовъ. Сесѣ выбирають зъ межи себе екзекутивный выдѣлъ, котрый состоить изъ 5 членовъ и мае перевести постановы загальныхъ зборовъ и головной управы.

Ширша управа мае быти скликана разъ у три мѣсяцѣ або у важныхъ справахъ.

Головна управа тоты права мае на цѣлу партію, якъ мѣсцева на мѣсцеву групу и полагоджують (кончать) всѣ дѣла цѣлой партіи.

Партія покрывае свои выдатки изъ добровольныхъ вносовъ (датокъ) своихъ членовъ.

Принято въ Ужгородѣ 27-го юнія 1920 року на попередныхъ нарадахъ партіи.

Отъ Головной Управы Партіи:

Андрій Товтъ
хлѣборобъ и староста села Дравець, предсѣдатель партіи.

Д-ръ Юлій Бращайко
секретарь.

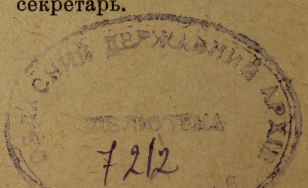

Ужгородъ
Книгопечатня Акціонерного Товариства „Уніо“
1920.